

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Üniversiteleşme Sürecinin Ortaöğretim Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Sibel SEZER

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, sezersibel1981@gmail.com ORCID: 0009-0007-7192-8921

Oben BORAN

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, boranoben8@gmail.com ORCID: 0009-0009-3822-8207

Özet

Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üniversiteleşme sürecinin ortaöğretim üzerindeki etkilerini incelemektedir. Son yıllarda üniversite sayısındaki hızlı artış, ekonomik ve sosyal açılardan çeşitli fırsatlar yaratırken, ortaöğretim düzeyinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler doğurmuştur. Üniversite sayısının artması, öğrencilere yükseköğretime erişim imkânı sunmakta, rehberlik hizmetlerini geliştirmekte, eğitim ortamında rekabeti artırmakta ve genel eğitim seviyesinin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Ancak plansız ve hızlı büyüme, akademik motivasyonun düşmesi, yüzeysel öğrenme, diploma enflasyonu ve mesleki eğitimin geri planda kalması gibi olumsuz sonuçlar da doğurmaktadır. Çalışmada, yükseköğretim politikalarının ortaöğretim üzerindeki etkilerinin dengeli şekilde yönetilmesi ve eğitimde kaliteyi koruyacak önlemlerin alınmasının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Üniversiteleşme, Ortaöğretim, Yükseköğretim Politikaları, Eğitimde Kalite, Akademik Motivasyon, Diploma Enflasyonu, Mesleki Eğitim

Examining the Effects of the University Expansion Process on Secondary Education in the Turkish Republic of Northern Cyprus

Abstract

This study examines the effects of the university expansion process on secondary education in the Turkish Republic of Northern Cyprus. In recent years, the rapid increase in the number of universities has created various economic and social opportunities, while also producing both positive and negative impacts on high school education. The rise in the number of universities provides students with greater access to higher education, enhances guidance services, increases competition in educational environments, and contributes to the overall improvement of educational levels. However, uncontrolled and rapid growth may lead to decreased academic motivation, superficial learning, diploma inflation, and the undervaluation of vocational education. The study emphasizes the importance of managing the impacts of higher education policies on secondary education and implementing measures to maintain quality in education.

Keywords: Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC), University Expansion (Massification), Secondary Education, Higher Education Policies, Quality in Education, Academic Motivation, Diploma Inflation, Vocational Education

Giriş

Eğitim, bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik gelişiminin temel unsurlarından biridir. Bir ülkenin eğitim sistemi yalnızca bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda toplumun geleceğini de şekillendirir. Eğitim sisteminin farklı kademeleri birbiriyle bağlantılıdır ve bu kademelerden birinde meydana gelen değişiklikler diğer kademeleri de doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarının sayısı, yapısı ve kalitesi, ortaöğretim yani lise düzeyindeki eğitim üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır.

Nüfusu çok olmayan bir ülkede çok sayıda üniversite açılması, eğitim sisteminin bütünü etkileyen önemli bir politikadır. Son yıllarda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üniversite sayısında dikkat çekici bir artış yaşanmıştır. Uluslararası öğrencileri çekme potansiyeli, ekonomik katkıları ve eğitim turizmi açısından sunduğu fırsatlar nedeniyle üniversiteler ülke ekonomisinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Ancak üniversite sayısındaki hızlı artış, eğitim alanında bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmaların önemli bir kısmı üniversitelerin niceliksel olarak artmasının eğitim kalitesine olan etkisi ve bu durumun liselerdeki eğitim süreçlerini nasıl etkilediği üzerinedir. Bu durum özellikle ortaöğretim üzerinde doğrudan ve dolaylı birçok sonuç doğurur. İlk bakışta yükseköğretime erişimin artması olumlu gibi görünse de, plansız büyüme ortaöğretimde kalite, motivasyon ve yönlendirme gibi alanlarda çeşitli sorunlara yol açabilir ve bu etkileri daha derinlemesine incelemek gerekir.

Bu makalede Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde çok sayıda üniversite açılmasının liselerdeki eğitim kalitesi üzerindeki etkileri ele alınacaktır. Konu hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle incelenecek, ayrıca bu durumun öğrencilerin motivasyonu, öğretmenlerin eğitim yaklaşımı ve genel eğitim sistemi üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

1. Kıbrıs'ta Üniversitelerin Artış Süreci

Kıbrıs, coğrafi konumu ve eğitim politikaları nedeniyle uluslararası öğrenciler için önemli bir eğitim merkezi haline gelmiştir (YÖDAK, 2022). Özellikle son otuz yıl içinde birçok yeni üniversite kurulmuş ve bu kurumlar farklı ülkelerden öğrencileri çekmeyi başarmıştır (Altbach & Knight, 2007).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üniversite sayısındaki artışın temel sebebi tek bir faktöre değil, ekonomik, politik ve sosyal birçok etkenin birleşimine dayanır (Arslan, 2019).

1.1. Ekonomik Gelir Kaynağı Oluşturma Ve Sosyal Etkiler

Kıbrıs'ta üniversiteler, ülke ekonomisinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Özellikle uluslararası öğrencilerden elde edilen öğrenim ücretleri ile konaklama ve yaşam giderleri önemli bir döviz girdisi sağlar (Katırcıoğlu, 2010). Bu nedenle yükseköğretim sektörü adeta bir “ekonomik model” olarak görülmektedir (Şafaklı, 2013).

Kıbrıs'ta sanayinin sınırlı olması ve doğal kaynakların kısıtlılığı nedeniyle eğitim sektörü önemli bir gelir kaynağı olarak geliştirilmiştir (World Bank, 2020). Üniversiteler sayesinde yabancı öğrenciler ülkeye döviz getirmekte, hizmet sektörleri canlanmakta ve istihdam artmaktadır (Katırcıoğlu, 2010).

Kıbrıs'ta üniversitelerin artması sosyal yaşam üzerinde de önemli etkiler yaratmaktadır. Üniversiteler farklı ülkelerden öğrencileri adaya çekerek kültürel çeşitliliğin artmasına katkıda bulunmaktadır (Altbach & Knight, 2007). Bu durum liselerde okuyan öğrencilerin farklı kültürleri tanımalarına ve yabancı dil eğitiminin önem kazanmasına katkı sağlayabilir (OECD, 2019).

1.2. Uluslararası Öğrenci Çekme Politikası

Kıbrıs, Türkiye başta olmak üzere Afrika, Orta Doğu ve Orta Asya'dan gelen öğrenciler için cazip bir eğitim merkezi haline gelmiştir (YÖK, 2021). İngilizce eğitim imkânı, görece düşük maliyetler ve kolay kabul şartları üniversitelere olan talebi artırmıştır (Altbach & Knight, 2007). Artan talep, yeni üniversitelerin açılmasını teşvik etmiştir (Arslan, 2019).

1.3. Siyasi Ve Diplomatik Kısıtların Etkisi

Kuzey Kıbrıs'ın uluslararası alanda sınırlı tanınırlığı, sanayi ve ticaret alanlarının gelişimini olumsuz etkilemiştir (World Bank, 2020). Bu durum hizmet sektörüne yönelmeyi zorunlu kılmıştır. Üniversiteler bu bağlamda dış dünyayla bağlantı kurma ve uluslararası görünürlük sağlama aracı olarak görülmektedir (Şafaklı, 2013). Bu nedenle yükseköğretim, dışa açılmanın en etkili yollarından biri haline gelmiştir.

1.4. Özel Üniversite Kurma Süreçlerinin Kolaylığı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üniversitelerin büyük bir kısmı özel sermaye ile kurulmuştur. Bunun temel nedenlerinden biri, vakıf/özel üniversite açma süreçlerinin birçok ülkeye kıyasla daha esnek olmasıdır (YÖDAK, 2022). Eğitim sektörü kârlı bir yatırım alanı olarak görülmekte ve devlet teşvikleriyle desteklenmektedir (Şafaklı, 2013). Bu durum yatırımcıların bu alana yönelmesine neden olmuş ve üniversite sayısının hızlı artışını beraberinde getirmiştir (Arslan, 2019). Dolayısıyla eğitim sektörü aynı zamanda bir yatırım alanı haline gelmiştir.

1.5. Yükseköğretime Olan Küresel Talep

Dünya genelinde yükseköğretime olan talebin artması, Kuzey Kıbrıs gibi küçük ülkelerin bu talebi karşılamak amacıyla “eğitim adası” modeline yönelmesine neden olmuştur (Altbach & Knight, 2007). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bu küresel talebi fırsata dönüştürerek yükseköğretim sektörünü geliştirmiştir (OECD, 2019).

1.6. Türkiye İle Güçlü Eğitim İlişkileri

Türkiye'den gelen öğrenciler ve akademik iş birlikleri, Kuzey Kıbrıs'taki üniversitelerin sürdürülebilirliğini kolaylaştırmıştır (YÖK, 2021). Türkiye ile olan güçlü eğitim ilişkileri, hem öğrenci akışını artırmış hem de yeni üniversitelerin açılmasını teşvik etmiştir (Arslan, 2019).

2. Üniversite Sayısının Artmasının Liseler Üzerindeki Olumlu Etkileri

Üniversite sayısının artması genellikle eleştirilse de, ortaöğretim üzerinde önemli olumlu etkiler oluşturabilmektedir. Doğru planlama ile bu etkiler eğitim sistemini güçlendirebilir (OECD, 2019).

2.1. Üniversitelere Erişimin Kolaylaşması

Kuzey Kıbrıs'ta üniversite sayısının fazla olması, lise öğrencileri için üniversiteye erişimi kolaylaştırmaktadır. Üniversitelerin sayısının artması, öğrenciler için daha fazla eğitim seçeneği anlamına gelmektedir (YÖDAK, 2022). Öğrenciler farklı alanlarda eğitim alabilecekleri birçok üniversite ve bölüm arasından seçim yapabilmektedir. Bu durum öğrencilerin gelecek planlarını daha bilinçli yapmalarına katkı sağlamaktadır (OECD, 2019).

2.2. Eğitimde Fırsat Eşitliğinin Artması

Üniversite sayısının artması, farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için önemli fırsatlar sunmaktadır. Üniversiteler arasındaki rekabet, eğitim ücretleri üzerinde dengeleyici bir etki yaratmakta ve öğrencilerin kendi ekonomik koşullarına uygun seçenekler bulmasını kolaylaştırmaktadır (Altbach & Knight, 2007). Bu durum liselerde öğrenim gören öğrencilerin yükseköğretime yönelik motivasyonunu artırmakta ve okula bağlılıklarını güçlendirmektedir (OECD, 2019).

2.3. Öğrenci Motivasyonunun Artması

Üniversitelerin artmasının bir diğer olumlu etkisi, öğrencilerin motivasyonunu artırabilmesidir. Üniversiteye erişim imkânlarının genişlemesi, öğrenciler için önemli bir motivasyon kaynağı oluşturmaktadır (OECD, 2019). Üniversiteye gitme ihtimalinin yüksek olması, öğrencilerin lise yıllarında derslerine daha fazla önem vermelerine ve hedef belirlemelerine katkı sağlamaktadır (YÖDAK, 2022). Özellikle akademik olarak orta düzeydeki öğrenciler için bu durum teşvik edici olmakta ve daha önce yükseköğretime ulaşılmaz gören öğrencilerin çaba göstermeye başlamasına yardımcı olmaktadır (Arslan, 2019).

2.4. Rehberlik Hizmetlerinin Gelişmesi Ve Üniversitelerle Liseler Arasındaki İş Birliğinin Artması

Üniversite seçeneklerinin artması, liselerde rehberlik hizmetlerinin daha aktif hale gelmesini gerektirmektedir (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2021). Öğrencilere kariyer planlama konusunda daha fazla destek sunulmakta ve bu durum öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına katkı sağlamaktadır (OECD, 2019).

Ayrıca üniversiteler ile liseler arasında çeşitli iş birlikleri gelişmektedir. Üniversiteler tarafından düzenlenen tanıtım günleri, seminerler, atölye çalışmaları ve akademik etkinlikler, öğrencilerin meslek alanlarını tanımalarına ve kariyer planlarını daha bilinçli yapmalarına yardımcı olmaktadır (YÖDAK, 2022). Akademisyenlerin liselerde gerçekleştirdiği etkinlikler de öğrencilerin akademik dünyaya olan ilgisini artırmaktadır (Şafaklı, 2013).

2.5. Eğitim Ortamında Rekabetin Artması

Üniversite sayısının fazla olması, eğitim ortamında rekabetin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Liseler, öğrencilerini daha iyi üniversitelere yerleştirebilmek için akademik programlarını geliştirmeye yönelmektedir (OECD, 2019). Bu durum öğretim yöntemlerinin yenilenmesine ve eğitim kalitesinin artmasına katkıda bulunabilmektedir (Hanushek & Woessmann, 2015).

2.6. Bölgesel Gelişim Ve Yerinde Eğitim İmkânı

Üniversitelerin farklı bölgelere yayılması, öğrencilerin büyük şehirlere gitme zorunluluğunu azaltmaktadır (YÖDAK, 2022). Bu durum lise öğrencilerinin kendi bölgelerinde eğitim hayali kurlmalarını kolaylaştırmakta ve özellikle kırsal bölgelerde okullaşma oranlarının artmasına katkı sağlamaktadır (World Bank, 2020).

2.7. Eğitim Seviyesinin Genel Olarak Yükselmesi

Üniversiteye devam eden öğrenci sayısının artması, toplumun genel eğitim düzeyinin yükselmesine katkı sağlamaktadır (OECD, 2019). Bu durum lise öğrencileri arasında eğitimin yaygınlaşmasına ve akademik kültürün güçlenmesine yardımcı olmaktadır (Hanushek & Woessmann, 2015).

2.8. Farklı Alanlara Yönelme Fırsatı

Üniversite ve bölüm çeşitliliğinin artması, öğrencilerin ilgi alanlarına uygun hedefler belirlemesini kolaylaştırmaktadır (YÖK, 2021). Bu durum sanat, spor ve teknoloji gibi farklı alanlara yönelimi artırarak ortaöğretimde tek tip başarı anlayışının kırılmasına katkı sağlamaktadır (OECD, 2019).

2.9. Ailelerin Eğitime Bakışının Olumlu Değişmesi

Üniversiteye erişimin artması, ailelerin çocuklarını eğitime yönlendirme isteğini artırmaktadır (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2021). Eğitime yapılan yatırımın değer kazanması, lise eğitimine verilen önemin artmasına katkı sağlamaktadır (World Bank, 2020).

2.10. Öğretmenler ve Eğitim Programları Üzerindeki Etkiler

Liselerde görev yapan öğretmenler de yükseköğretim sistemindeki değişimlerden doğrudan etkilenmektedir. Üniversite sayısındaki artış, öğretmenlerin öğrencileri yönlendirme süreçlerini daha karmaşık hale getirebilmektedir (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2021). Öğretmenler, öğrencilerine farklı üniversiteler ve bölümler hakkında bilgi sunarak daha bilinçli tercihler yapmalarına yardımcı olmaya çalışmaktadır (YÖDAK, 2022).

Bunun yanı sıra bazı liselerde üniversiteye hazırlık programlarına daha fazla ağırlık verilmektedir. Üniversite sınavlarına hazırlık, kariyer danışmanlığı ve akademik yönlendirme gibi faaliyetler lise eğitiminde daha belirgin hale gelmektedir (YÖK, 2021). Bu durum öğrencilerin gelecek planlarını daha sistemli yapmalarına katkı sağlayabilmektedir (OECD, 2019).

3. Üniversite Sayısının Artmasının Liseler Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Üniversite sayısının artmasının bazı olumlu yönleri bulunmakla birlikte, bu artışın plansız ve hızlı gerçekleşmesi durumunda ortaöğretim üzerinde çeşitli olumsuz etkiler ortaya çıkabilmektedir (World Bank, 2020). Bu etkiler hem öğrencilerin tutumlarını hem de eğitim kalitesini doğrudan etkileyebilmektedir.

3.1. Akademik Motivasyonun Düşmesi

Üniversiteye girişin görece kolay hale gelmesi, lise öğrencilerinin akademik motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir (OECD, 2019). Öğrenciler, yüksek başarı göstermeden de üniversiteye yerleşebileceklerini düşündüklerinde ders çalışma konusunda daha az çaba gösterebilirler (YÖK, 2021). “Nasıl olsa kazanırım” anlayışı yaygınlaşarak akademik disiplinin zayıflamasına yol açabilir (Arslan, 2019).

Bu durum, öğrencilerin derslere olan ilgisini azaltmakta ve düzenli çalışma alışkanlıklarını olumsuz etkilemektedir. Ancak belirli hedefleri olan öğrenciler için bu durum farklı etkiler yaratabilmekte, bazı öğrenciler daha fazla çaba göstermeye devam edebilmektedir (OECD, 2019).

3.2. Eğitim Kalitesine Dolaylı Olumsuz Etki

Üniversite sayısının hızlı artışı, bazı kurumların yeterli akademik altyapı olmadan eğitim vermesine neden olabilmektedir (YÖDAK, 2022). Akademik kadro yetersizliği, sınırlı araştırma faaliyetleri ve zayıf program içerikleri yükseköğretimde kalite sorunlarına yol açabilmektedir (Şafaklı, 2013).

Bu durum dolaylı olarak ortaöğretimi de etkilemektedir. Nitelikli öğretmen yetiştirme sürecinin zayıflaması, liselerdeki eğitim kalitesini düşürebilmektedir (Hanushek & Woessmann, 2015). Ayrıca öğrencilerin lise eğitimini sadece üniversiteye geçiş aşaması olarak görmeleri, eğitimin temel amaçlarının zayıflamasına neden olmaktadır (OECD, 2019).

3.3. Rekabet Ve Başarı Düzeyinin Gerilemesi

Üniversiteye girişte rekabetin azalması, öğrencilerin kendilerini geliştirme isteğini düşürebilmektedir (OECD, 2019). Zorlayıcı hedeflerin ortadan kalkması, akademik rekabeti azaltarak genel başarı düzeyinde gerilemeye yol açabilmektedir (YÖK, 2021).

3.4. Mesleki Eğitimin Değersizleşmesi

Üniversite sayısının artması, toplumda “başarılı olan herkes üniversiteye gitmelidir” algısını güçlendirmektedir (MEB, 2022). Bu durum mesleki eğitimin ikinci planda kalmasına neden olmaktadır (OECD, 2019).

Öğrenciler ilgi ve yeteneklerine göre değil, toplumsal beklentilere göre yönelim gösterebilmekte, bu da yetenek israfına yol açmaktadır (World Bank, 2020). Mesleki eğitimin zayıflaması, iş gücü piyasasında ara eleman açığına neden olmakta ve ekonomik üretkenliği olumsuz etkilemektedir (MEB, 2022).

Ayrıca bu durum, eğitim sisteminde dengesizlik oluşturarak hem bireysel hem toplumsal düzeyde sorunlara yol açmaktadır (OECD, 2019).

3.5. Amaç Kaybı Ve Yüzeysel Öğrenme

Üniversiteye erişimin kolaylaşması, öğrencilerde öğrenme yerine sadece diploma odaklı bir yaklaşımın gelişmesine neden olabilmektedir (OECD, 2019). Bu durum “amaç kaybı” olarak tanımlanmakta ve öğrencilerin öğrenme süreçlerine olan ilgisini azaltmaktadır.

Amaç kaybının bir sonucu olarak yüzeysel öğrenme yaygınlaşmaktadır. Öğrenciler bilgiyi derinlemesine anlamak yerine kısa süreli ezberlemeye yönelmektedir (Biggs, 2003). Bu durum eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişimini olumsuz etkilemektedir (Hanushek & Woessmann, 2015).

Bu etkiler üniversite düzeyine de yansımakta, öğrencilerin akademik başarılarını ve iş gücü piyasasındaki yeterliliklerini düşürebilmektedir (OECD, 2019).

3.6. Yanlış Tercihlerin Artması

Üniversite ve bölüm seçeneklerinin artması, öğrencilerin bilinçsiz tercihler yapmasına neden olabilmektedir (YÖK, 2021). İlgi ve yeteneklerle uyuşmayan alanlara yönelim, üniversite başarısızlığı ve memnuniyetsizlik riskini artırmaktadır (OECD, 2019).

3.7. Rehberlik Sistemine Aşırı Yük Binmesi

Artan üniversite seçenekleri, liselerde rehberlik hizmetleri üzerinde ciddi bir yük oluşturmaktadır (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2021). Her öğrenciye yeterli düzeyde yönlendirme yapılması zorlaşmakta ve karar verme süreci karmaşık hale gelmektedir (OECD, 2019).

3.8. Diploma Enflasyonu (Değer Kaybı)

Üniversite mezunu sayısının hızla artması, diplomaların iş gücü piyasasındaki değerinin düşmesine yol açabilmektedir (World Bank, 2020). Bu durum “diploma enflasyonu” olarak tanımlanmaktadır.

Diplomanın tek başına yeterli bir ölçüt olmaktan çıkması, bireylerin kendilerini farklı yollarla geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Aynı zamanda lise öğrencileri üzerinde ek bir baskı oluşturarak eğitim sürecini daha stresli hale getirebilmektedir (YÖK, 2021).

İş gücü piyasasında ise eğitim-istihdam uyumsuzluğu ortaya çıkmakta, aşırı eğitilmiş iş gücü sorunu oluşmaktadır (World Bank, 2020). Bu durum hem ekonomik hem de sosyal sorunlara yol açabilmektedir.

4. Eğitimde Kaliteyi Koruma Gerekliliği

Üniversite sayısının artması tek başına bir sorun olarak görülmemelidir. Önemli olan, üniversitelerin belirli kalite standartlarını karşılaması ve eğitim sisteminin planlı bir şekilde

geliştirilmesidir (Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu [YÖDAK], 2022). Üniversiteler güçlü akademik kadrolara, araştırma imkânlarına ve nitelikli eğitim programlarına sahip olduğu sürece bu durum ortaöğretim üzerinde de olumlu etkiler yaratabilmektedir (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2021).

Bu nedenle eğitim politikalarının uzun vadeli planlamalarla oluşturulması büyük önem taşımaktadır (YÖDAK, 2022). Üniversite açma süreçlerinin belirli kriterlere göre değerlendirilmesi ve eğitim kurumlarının düzenli olarak denetlenmesi, eğitim kalitesinin korunmasına katkı sağlamaktadır (Şafaklı, 2013).

Eğitimde kaliteyi koruma gerekliliği, özellikle üniversite sayısının hızla arttığı sistemlerde hayati bir konudur. Niceliksel büyüme tek başına bir başarı göstergesi değildir; asıl önemli olan, verilen eğitimin bireyin gelişimine ve topluma katkısına olan etkisidir (OECD, 2019). Bu nedenle kalite, sürdürülebilir bir eğitim sisteminin temel unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Eğitimde kalite, eğitimin temel amaçlarının gerçekleştirilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Eğitimin amacı yalnızca diploma vermek değil; düşünen, sorgulayan, problem çözebilen ve üretken bireyler yetiştirmektir (Hanushek & Woessmann, 2015). Kalitenin korunmaması durumunda mezunların iş hayatına yeterince hazırlanamaması söz konusu olmakta, bu da bireysel ve toplumsal düzeyde verimlilik kayıplarına yol açmaktadır (World Bank, 2020).

Üniversite sayısının artmasıyla birlikte ortaya çıkan en önemli risklerden biri, akademik standartların düşmesidir. Yeni açılan kurumlarda yeterli nitelikte öğretim elemanı bulunmaması ve eğitim programlarının yeterince güçlü olmaması kalite sorunlarına neden olabilmektedir (YÖDAK, 2022). Bu durum dolaylı olarak ortaöğretileri de etkilemekte, öğretmen yetiştirme sürecinin niteliğini düşürebilmektedir (KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2021).

Kalitenin korunması aynı zamanda fırsat eşitliği açısından da önemlidir. Üniversiteler arasında kalite farklarının artması, öğrenciler arasında bilgi ve beceri düzeyi açısından ciddi eşitsizliklere yol açabilmektedir (OECD, 2019). Bu durum eğitim sisteminin güvenilirliğini zedeleyebilmektedir.

Eğitim kalitesi ile ekonomik ve sosyal kalkınma arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Nitelikli eğitim, nitelikli iş gücünün oluşmasını sağlar. Eğitim kalitesinin düşmesi ise iş gücü verimliliğini

olumsuz etkileyerek ekonomik gelişmeyi yavaşlatabilir (World Bank, 2020). Özellikle küçük ekonomilerde bu etki daha belirgin hissedilmektedir (Şafaklı, 2013).

Kalitenin korunmasında denetim ve akreditasyon süreçleri kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim kurumlarının belirli standartlara göre düzenli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (YÖDAK, 2022). Müfredatın güncelliği, akademik kadronun yeterliliği ve altyapı imkânları sürekli olarak gözden geçirilmelidir. Aksi takdirde kontrolsüz büyüme kalite kaybına yol açabilmektedir (OECD, 2019).

Eğitimde kalite yalnızca akademik içerikle sınırlı değildir. Öğrencilere kazandırılan etik değerler, iletişim becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme yetenekleri de kaliteyi belirleyen önemli unsurlardır (OECD, 2019). Bu becerilerin ihmal edilmesi, bireylerin iş hayatında yetersiz kalmasına neden olabilmektedir.

Son olarak, eğitimde kaliteyi korumak uzun vadeli ve sürdürülebilir politikalar gerektirir. Eğitim politikalarının kısa vadeli çözümler yerine geleceğin ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesi gerekmektedir (YÖDAK, 2022). Üniversite açmak nispeten kolay olsa da, bu kurumların kaliteli eğitim sunmasını sağlamak sürekli denetim ve geliştirme süreci gerektirmektedir.

Sonuç olarak, eğitimde kaliteyi korumak bir seçenek değil, zorunluluktur. Nitelikli bireyler yetiştirmek, toplumsal gelişimi sağlamak ve ekonomik kalkınmayı desteklemek için kalite her zaman niceliğin önünde tutulmalıdır (World Bank, 2020).

Sonuç

Kuzey Kıbrıs'ta üniversite sayısının artması, eğitim sistemi üzerinde hem önemli fırsatlar hem de dikkate alınması gereken riskler ortaya çıkarmıştır. Yükseköğretim kurumlarının çoğalması, öğrencilerin üniversiteye erişimini kolaylaştırarak daha geniş eğitim olanakları sunmakta; aynı zamanda üniversiteler ile liseler arasında gelişen iş birlikleri, öğrencilerin akademik ve mesleki gelişimlerine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Bununla birlikte, üniversite sayısındaki hızlı ve plansız artış, eğitim sisteminde bazı yapısal sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Üniversiteye girişin görece kolaylaşması, öğrencilerin

akademik motivasyonunu zayıflatabilmekte ve ortaöğretimde disiplin ile başarı düzeyini olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca yükseköğretim kurumları arasındaki kalite farklılıkları, eğitim sisteminin bütünlüğünü ve güvenilirliğini zedeleme riski taşımaktadır.

Öte yandan, yükseköğretime erişimin artması; amaç kaybı, yüzeysel öğrenme, diploma enflasyonu ve mesleki eğitimin geri planda kalması gibi önemli sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Bu durum yalnızca bireylerin akademik gelişimini değil, aynı zamanda ülkenin nitelikli iş gücü kapasitesini ve ekonomik verimliliğini de doğrudan etkilemektedir.

Bu çerçevede, üniversite sayısındaki artışın sürdürülebilir ve faydalı olabilmesi için eğitimde kaliteyi koruyan, rehberlik hizmetlerini güçlendiren ve mesleki eğitim ile akademik eğitimi dengeli bir şekilde ele alan bütüncül politikaların uygulanması gerekmektedir. Aksi takdirde, niceliksel büyüme eğitiminin özünü zayıflatabilir ve ülkenin gelecekteki potansiyelini sınırlayabilir. Sonuç olarak eğitim, yalnızca diploma kazandıran bir süreç değil; bireyleri ve toplumları geleceğe taşıyan en güçlü ve stratejik araçtır.

Kaynakça

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). *The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities*. Journal of Studies in International Education, 11(3-4), 290-305.

Arslan, H. (2019). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Yükseköğretim ve Eğitim Politikaları*. Lefkoşa: KKTC Eğitim Yayınları.

Biggs, J. (2003). *Teaching for Quality Learning at University*. Buckingham: Open University Press.

Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2015). *The Knowledge Capital of Nations: Education and the Economics of Growth*. MIT Press.

Katırcıoğlu, S. (2010). *Higher Education and Economic Development in Northern Cyprus*. Economics Bulletin, 30(2), 1502-1511.

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Ortaöğretim Strateji ve Rehberlik Raporu*. Lefkoşa: MEB Yayınları.

MEB. (2022). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Önemi ve Politikaları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

OECD. (2019). *Education at a Glance: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.

Şafaklı, O. (2013). *Kuzey Kıbrıs'ta Özel Yükseköğretim ve Ekonomik Etkileri*. Lefkoşa: KKTC Yayınları.

World Bank. (2020). *Education in Northern Cyprus: Challenges and Opportunities*. Washington D.C.: World Bank Publications.

YÖDAK. (2022). *KKTC Yükseköğretim Kurumları Raporu*. Lefkoşa: YÖDAK Yayınları.

YÖK. (2021). *Türkiye-KKTC Yükseköğretim İş Birliği Raporu*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.